

- освобождает от уплаты импортной таможенной пошлины и НДС ввоз материалов для собственного использования в пределах суммы инвестиций;

- освобождает от уплаты импортной пошлины и НДС оборудование и материалы, ввозимые за собственные средства и используемые для технической реконструкции предприятия;

- освобождает от налога на хозяйственную деятельность доход от переуступки (передачи) самостоятельно разработанной технологии (результатов НИОКР);

- местными и государственными программами стимулирования и регулирования научно-исследовательской деятельности устанавливаются иные льготы [2, с. 77].

В настоящее время в Инвестиционном кодексе Республики Беларусь, в Законе Республике Беларусь от 21 октября 1996 г. № 708-ХІІІ (в ред. от 10.07.2012 г.) «О научной деятельности», Законе Республике Беларусь от 19 января 1993 г. № 2105-ХІІ (ред. от 10.07.2012 г.) «Об основах государственной научно-технической политики» отсутствует прямой запрет на создание подобных иностранных научно-исследовательских структур с совместным капиталом. Однако фактически отсутствует и соответствующий правовой механизм. В этом отношении опыт Китая может быть полезен для Республики Беларусь не только с позиции дополнения имеющейся нормативной правовой базы в области стимулирования научно-технической деятельности, но и в качестве опробованной модели реализации научно-технического сотрудничества и привлечения зарубежных инвесторов в эту сферу, что обеспечит экономический рост Республики Беларусь.

Литература

1. *Цыганаў, А.Р.* Беларуска-кітайскае навукова-тэхнічнае супрацоўніцтва: вопыт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і асноўныя напрамкі развіцця / А.Р. Цыганаў, В.В. Падкапаеў // *Весці Беларусі*. дзярж. пед. ун-та. Сер. 2. — 2009. — № 2. — С. 57—62.

2. *Нырова, Н.Н.* Организационные и юридические вопросы научно-технического сотрудничества с Китаем / Н.Н. Нырова // *Законодательство и экономика*. — 2005. — № 12. — С. 73—77.

*І.У. Вішнеўская, канд. гіст. навук
БДЭУ (Мінск)*

ОРГАНЫ ФІНАНСАВАГА КАНТРОЛЮ Ў ВЯЛІКІМ КНЯСТВЕ ЛІТОВСКИМ (XV—XVIII СТ.СТ.)

Грамадская думка ВКЛ разглядала дзяржаўную скарбніцу як крыніцу, створаную для «агульнага грамадскага дабра, абароны Айчыны, а не для раздачы грошай і маёнткаў прыхільнікам караля». А. Во-

лан, напрыклад, раіў Сенату Рэчы Паспалітай вызначыць межы для каралеўскіх расходаў, «... каб кароль не меў права дамагацца празмернай раскошы ..., не марнаваў тое, што павінна быць выкарастана на неадкладныя патрэбы дзяржавы». Менавіта таму, быў упэўнены мысліцель, асобы, адказныя за захаванне дзяржаўнага скарбу, павінны выдаваць грошы не па асабістаму загаду караля, а толькі з санкцыі Сената на патрэбы краіны.

З XV ст. функцыі кіраўніка дзяржаўнага скарбу выконвала службовая асоба, якая называлася падскарбій. Першапачаткова ў абавязкі падскарбія ўваходзіла толькі выдача дзяржаўных сродкаў па вуснаму загаду Вялікага князя і паноў-рады ВКЛ або згодна квітанцый канцелярыі. У Прывілеі 1492 г. Вялікі князь Аляксандр прадпісвае выдаваць скарбавыя папаўненні толькі паводле ўхвалы (адмысловага нарматыўнага прававога акта, выдадзенага калегіяльным органам — панами-радай ВКЛ на агульную земскую карысць). Пры гэтым Вялікі князь абмяжоўваў сваё права распараджацца дзяржаўнымі грошавымі сродкамі. У арт. 23 Прывілеі 1492 г. замацавана норма, згодна з якой, ігнаруючы волю гаспадарскай рады, грошы і іншыя каштоўнасці «... не павінны выносіцца з скарбу і назад аддавацца».

У першай трэці XVI ст. назіраецца тэндэнцыя да пашырэння функцыянальных абавязкаў падскарбія земскага. Пад яго кантроль пераходзяць паступленні ў скарб ад дзяржаўцаў (кіраўнікі дзяржаўных маёнткаў), мытнікаў, каморнікаў, цівуноў і інш. З ведама і дазвола Гаспадара ён атрымаў права нагляду за фінансавай дзейнасцю і спагнаннем даходаў з тых службовых асоб, якія іх затрымлівалі. У 1566 г. пасада падскарбія была выключана з ведамства Рады ВКЛ і падначалена толькі Вялікаму князю. Падскарбій атрымаў права кантролю за дзейнасцю мытнікаў і выдачай прыбыткаў з мыта. У яго распараджэнне быў пераведзены і манетны двор.

У пачатку XVII ст. узнікла пэўная патрэба ў стварэнні калегіяльнага органа, які б здзяйсняў кантроль за фінансавымі сродкамі дзяржавы. З гэтай мэтай Віленская канвакацыя (агульнадзяржаўны сойм ВКЛ) стварыла Скарбавы Трыбунал — адміністрацыйную і судовую ўстанову, якая ажыццяўляла кантроль за даходамі і расходамі дзяржаўнага скарбу, разглядала справы, звязаныя з нявыплатай дзяржаўных падаткаў. У яго склад акрамя падскарбія ўваходзілі сенатары, соймавыя паслы і прадстаўнікі мясцовай улады. Трыбунал меў права не толькі спаганяць даўгі і папаўняць імі дзяржаўны скарб, але і судзіць даўжнікоў.

Скарбавы Трыбунал быў скасаваны ў сувязі з утварэннем Скарбавай камісіі Вялікага княства Літоўскага ў 1764 г. Утвораная пастановай каранацыйнага сойма 16 мая 1764 г., яна ўяўляла калегіяльны орган улады ВКЛ па кіраванню фінансавай палітыкай і дзяржаўным скарбам. Камісія падпарадкоўвалася сойму і кантралявала дзейнасць мытняў, бровараў і іншых прыбытковых прадпрыемстваў, наглядала за аднастайнасцю мераў і вагі, распараджалася зборам надымнага і пагадоўнага (з яўрэяў) падаткаў.

У лістападзе 1791 г. Скарбавая камісія ВКЛ добраахвотна дэлегавала свае паўнамоцтвы Скарбавай камісіі абодвух народаў (Рэчы Паспалітай), падпарадкаванай ураду краіны, — Стражы правоў. Такі крок адпавядаў федэратыўнаму характару Рэчы Паспалітай, вызначанаму актам «Узаемнае Заручэнне абодвух народаў», які дапаўняў Канстытуцыю 3 мая 1791 г.

Такім чынам, дзяржаўна-прававая гісторыя Беларусі ў XV—XVIII стст. сведчыць аб існаванні сістэмы дзяржаўнага нагляду за расходаваннем грашовых сродкаў і адпаведнасцю законам дзяржавы фінансавай дзейнасці арганізацый, устаноў і службовых асоб. Органы фінансаванага кантролю насілі, як правіла, калегіяльны характар і непасрэдна падпарадкоўваліся кіраўніку дзяржавы або ўраду.

*Г.И. Войтович, аспирант
БГЭУ (Минск)*

НЕСОСТОЯВШАЯСЯ РЕОРГАНИЗАЦИЯ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ

Действующее законодательство не содержит оснований и последствий признания реорганизации юридических лиц несостоявшейся. Вместе с тем в соответствии с письмом Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь (далее — ВХС) от 3 декабря 2003 г. № 03-24/2697 «О реорганизации юридического лица», если кредиторы реорганизуемого юридического лица не были уведомлены о его реорганизации, они могут в судебном порядке оспаривать саму реорганизацию и требовать признать ее несостоявшейся [1]. Отметим, что судебная практика по данному вопросу на сегодняшний день отсутствует.

Для определения природы «несостоявшейся реорганизации» необходимо уяснить сущность такого понятия, как «несостоявшийся юридический факт», рассмотрев его в соотношении с категорией «недействительный юридический факт». Удобнее всего это сделать на примере несостоявшейся и недействительной сделки. Так, недействительная сделка, являясь юридическим фактом, порождает для сторон определенные юридические последствия, которые, однако, не совпадают с теми последствиями, наступления которых желали стороны при заключении сделки. Несостоявшаяся сделка, исходя из своего названия и сущности, вообще не является юридическим фактом. То есть фактические (социальные) действия сторон, направленные на совершение сделки, вообще не получили никакой юридической (легальной) формы. Так, М.И. Брагинский и В.В. Витрянский отмечают, что «несостоявшийся договор («незаключенный договор») — это всегда «ничто», а действительный может быть «нечто», имея в виду те специальные последствия, которые указаны в законе на этот счет» [2, с. 311].

Процедуруя данный вывод на отношения по реорганизации юридических лиц, можно прийти к заключению, что несостоявшейся реорга-